

В. В. Габор

Пешек Йосиф

ПЕШЕК Йосиф (Pešek Josef; 04. 03. 1872, м. Сазава, нині Середньочеського краю, Чехія — 31. 10. 1924, Прага) — чеський громадсько-освітній діяч, педагог, журналіст, редактор. Від вересня 1919 — шеф шкільного відділу цивільної управи Підкарпатської Русі, міністерством шкільництва Чехо-Словацької республіки йому було доручено організувати тут шкільництво. Разом з однодумцями-українофілами він енергійно взявся за справу. За короткий період діяльності на Закарпатті П. зробив помітний внесок у розвиток національного відродження краю. Як згадував *А. Штефан* у споминах «За правду і волю» (кн. 2, Торонто, 1981), «п'ять років... настільки зміцнили народовецький рух, що пізніші чехізатори... не могли спинити ріст і силу народовецького українського шкільництва». Інші громадсько-політичні діячі Закарпаття також схвально відгукувалися про нього. *А. Волошин* писав, що П. «... науць школы додавав духа народного... В язык учебников велѣв вносити характер живого, говореного, народного языка, против перестарѣлого, науково ничим не обоснованого язычія — м шанины церковно-славянских, російских и народных элементов» («Свобода», 1924, ч. 45). Вчений *С. Пап* назвав його великим прихильником української молоді і народовецького руху на Закарпатті («Пластовий альманах», Рим, 1976). П. активно підтримував всяку щиру працю на полі культури, освіти, духовного розвитку закарпатських українців. Співпрацював також із закарпатською періодикою, яка щойно почала зароджуватися. Добре володіючи українською мовою, друкував статті в суспільно-політичному часописі «Русинь», історико-краєзнавчому журналі «Підкарпатська Русь», пластовому журналі «Пластун-Junák-Czerkész», що виходив українською (етимологією), чеською та угорською мовами і головним редактором якого він був, педагогічній газеті «Учитель», дитячому часописі «Віночок» та ін. Твори П. вирізнялися образністю, він завжди

враховував аудиторію, до якої звертався. Особливим теплом й добротою віяло від його статей, адресованих дітям і юнацтву. Прикладом подібних публікацій були «Соколь» у «Віночку» та передова стаття в «Пластуні» (1923, ч. 1). Діловим стилем позначені статті в суспільно-політичних часописах, зокрема в щоденній газеті «Русинь» («Др. Дртина, Габерман, Шуста, Шробар и Бехинє», 1923, ч. 46). Свідченням того, що П. цікавила й історія шкільництва на Закарпатті, була його стаття «Церковні школи на Підкарпатській Русі» («Учитель», 1921, ч. 5/6). Прихильно налаштований до українського руху, він завжди вважав, що справа у шкільництві просувалася б ще краще, якби «нам не мѣшала политика, головно у языковом вопросѣ» («Русинь», 1923, ч. 201). За його сприяння на початку 1920-х рр. на Закарпатті почало виходити багато нових періодичних видань різних напрямів, зокрема педагогічний, краєзнавчий та дитячий часописи. Так, історико-краєзнавчий журнал «Підкарпатська Русь» видрукувано із його вступним словом «Наука о рѣдном краю», де він зазначав, що «ученя о рѣдном краю має быти принципом школьноѣ роботи, бо лиш через рѣднѣй край годна дѣтина познавати чужѣ краѣ, их природу, людей и их соціалнѣ обставины» (1923, ч. 1). Брав участь у підготовці до друку посібника «Пластовим шляхом за красою житя» О. Вахнянина (Прага, 1924). Доки жив П., згадував С. Пап, «він давав вільну руку українським редакторам, щоб редагували українську частину на народовецьких основах» («Пластовий альманах», Рим, 1976). Передчасна смерть П., з ім'ям якого пов'язана світла сторінка в українсько-чеських відносинах на Закарпатті, викликала сум усього населення краю. З приходом нових людей у шкільний відділ почалася чехізація українських закарпатців.

Рекомендована література

1. Волошин А. Памяти Іосифа Пешека // Свобода. 1924. Ч. 45;
2. Йосиф Пешек // Пчілка. 1924. Ч. 1/, 1926. Ч. 1/2;
3. Й. Пешек // Пластун-Junák-Czerkész. 1925. Ч. 1;
4. Панькевич І. Лист до В. Гнатюка від 30 травня 1924 р. // Наук. зб. Музею української культури в Свиднику. Пряшів, 1969. Кн. 4;
5. Пап-Пугач С. Пластовий альманах: 3 нагоди 50-річчя українського пласту на Закарпатті. 1921—1971. Рим, 1976;
6. Штефан А. За правду і волю. Кн. 2. Торонто, 1981.

Бібліографічний опис:

Пешек Йосиф / В. В. Ґабор // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-878541>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України
([докладніше](#)).